

پرسش‌های توان‌خواهان متعهد و مؤمن

و مجموعه پاسخ‌های حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی سیستانی مدظله

۱. شخص مریض یا آسیب دیده‌ای که نشسته نماز می‌خواند قیام متصل به رکوع او چگونه است؟ اگر بر زمین نشسته است کافی است به قدری خم شود که پیشانی موازی زانوها شود.

۲. فردی که در نماز به سختی می‌ایستد در صورتی که به زمین بیافتد و دو مرتبه برخیزد آیا نمازش اشکال دارد؟ اشکال ندارد.

۳. با توجه به این که افراد ناشنوا بخصوص ناشنوای مطلق که اصلاً تکلم ندارند یا تکلم بسیار نامفهومی دارند در خواندن نماز مشکل دارند و برای آنها اداء کلمات نماز مشکل است اگر از دل بگذرانند کافی است یا باید در حد امکان ادا نمایند؟

۴. آیا به فرد کم‌توان ذهنی، ناشنوا، معلول جسمی - حرکتی که نماز را غلط می‌خواند لازم است تذکر دهیم؟ اگر ممکن باشد باید به مقدار تمکن، به او تفهیم شود.

۵. کسی که بر اثر کهولت سن یا بیماری و آسیب دیدگی نتواند به اندازه رکوع خم شود چه باید بکند؟ به هر مقدار که عرفاً صدق رکوع کند خم شود و اگر ممکن نشد با سر اشاره به رکوع کند و اگر ممکن نبود با چشم اشاره کند.

۶. شخصی که نشسته نماز می‌خواند برای رکوع باید چه اندازه خم شود؟ اگر بر زمین نشسته است کافی است به قدری خم شود که پیشانی موازی زانوها شود.

۷. اگر ناشنوای مطلق است و لفظ تکبیر را اصلاً نمی‌داند زبان و لبها را به همان نحو که در تکبیر حرکت داده می‌شود حرکت دهد و با انگشت به نحوی اشاره کند که این معنی را برساند اگر ممکن باشد و اگر ممکن نیست به هر نحو

جوابگوی مخارج نیست. نیز با توجه به این که این مدارس در ایام نوروز و تعطیلات، در لیست اسکان معلمان و مسافران نوروزی توسط ادارات آموزش و پرورش قرار می‌گیرند و این باعث تحمیل هزینه‌های گزاف قبوض آب، برق و گاز بر آنان می‌شود. از سوی دیگر اداره معلولین در این مدارس هزینه‌های فراوان طلب می‌کند.

سؤال مشخص اینست که معمولاً مردم کمک‌هایی به منظور کمک به دانش آموزان استثنایی به این مدارس می‌دهند؛ حال قبوضی که برای اسکان مسافران مضاعف شده، آیا می‌توان با آن کمک‌ها پرداخت کرد؟ جایز نیست.

۱۷. اگر ولی فرد کم‌توان ذهنی (دیوانه و مجنون) خمس یا زکات مال او را نپردازد می‌تواند در آن مال تصرف کند؟ جایز نیست.

۱۸. آیا پرداخت خمس و زکات بر افراد کم‌توان ذهنی و دیگر معلولان واجب است؟ لازم به تذکر است معلولین به چهار دسته نابینا، ناشنوا (کرو لال)، ناتوان در حرکت دست و پا (حرکتی که اصطلاحاً فلج نامیده می‌شوند) و ناتوان ذهنی (اصطلاحاً دیوانه نامیده می‌شوند) طبقه‌بندی شده‌اند. کسی که ادراک در حد تکلیف دارد باید خمس بدهد و کسی که ندارد ولی او باید خمس اموالش را بدهد.

۱۹. فرد آسیب دیده بینایی که دید چشم او ضعیف است و می‌ترسد که روزه برای بقیه دید او ضرر داشته باشد تکلیفش چیست؟ روزه بر او واجب نیست ولی باید با رسیدن رمضان سال بعد فدیة بدهد.

۲۰. استفاده از اسبیری در حال روزه برای کسانی که تنگی نفس دارند چه حکمی دارد؟ آیا موجب ابطال روزه می‌شود؟ اگر محتوی گاز است که به ریه وارد می‌شود مبطل نیست.

۲۱. تکلیف روزه‌داری که همیشه از لثه‌اش خون می‌آید چیست؟ خون مختصری که در آب دهان مستهلک می‌شود مبطل نیست.

۲۲. روزه‌داری که به دلیل نوعی معلولیت، دهانش دائماً باز است و توانایی بستن آن را ندارد و امکان دخول گرد و غبار یا چیزهایی دیگر به دهانش هست، از طرف دیگر بعضی از آنان توانایی کنترل بلعیدن را ندارند و هر چه به فضای دهان وارد شود غورت داده می‌شود. بفرمایید وظیفه این افراد در روزه چیست؟ روزه‌اش صحیح است.

۷. حکم نماز آسیب‌دیدگان جسمی - حرکتی که همواره می‌بایست از کفش‌های طبی استفاده کنند چیست؟ با همان کفش نماز بخوانند.

۸. عدم تماس هفت موضع هنگام سجده برای معلولین چه حکمی دارد؟ ضرورت ندارد.

۹. کسی که یکی از انگشتان دستش کج می‌باشد و مثل بقیه انگشتان به راحتی روی زمین قرار نمی‌گیرد وظیفه‌اش چیست؟ لازم نیست بر زمین بگذارد.

۱۰. افرادی که کف دستشان عادی نیست چگونه باید کف دست را به زمین بگذارند آیا لازم است جای متناسب با کف دست درست کنند؟

اگر ممکن است طوری دست را بر زمین بگذارند که همه کف دست تقریباً به زمین برسد و اگر ممکن نشد به همان نحو که ممکن است اکتفا کند.

۱۱. کسی که یکی از انگشتان شصت پایش کج است و مثل بقیه انگشت‌ها به راحتی روی زمین قرار نمی‌گیرد وظیفه‌اش چیست؟ هر قسمتی از انگشت شصت بر زمین باشد کافی است و اگر ممکن نیست ساقط است.

۱۲. معلولینی که دست و پای آن مصنوعی است هنگام سجده و قرار گرفتن مواضع سجده بر زمین چه تکلیفی دارند؟ واجب نیست دست یا پای مصنوعی را بر زمین بگذارند.

۱۳. آیا دست مصنوعی در حکم و مثل دست طبیعی است و در جیب‌ها به هنگام وضو باید دست مرطوب بر آن کشیده شود؟ خیر لازم نیست شسته شود.

۱۴. معلولانی که دست یا پای آنان مصنوعی است هنگام غسل کردن چه تکلیفی دارند؟ آیا ترتیب شستشو باید حتماً مراعات گردد؟ لازم نیست شسته شود.

۱۵. آیا در مواردی که بر دیدن مورد یا حادثه یا شخص تأکید شده؛ مثلاً در دعاوی، شهادت شخص نابینا (اعمی) مقبول است؟ مقبول نیست.

۱۶. مدارس استثنایی اداره آموزش و پرورش، بیشتر توسط کمک خیرین اداره می‌گردد، چون سرانه دریافتی دولتی

ساقط است و قضا ندارد.

۲۹. در نماز جماعت آیا اقتدا به آسیب‌دیده گویایی جایز است؟ جایز نیست.

۳۰. آیا شخص آسیب‌دیده گویایی (اخرس) می‌تواند به آسیب‌دیده گویایی دیگر (اخرس دیگر) اقتدا کند؟ به احتیاط واجب نمی‌تواند.

۳۱. جهر و اخفات در نماز به هنگام قرائت حمد و سوره برای افراد لال چه حکمی دارد؟ آیا تکلیف از آنها ساقط است؟ قرائت ساقط است و با اشاره نماز بخواند.

۳۲. اگر بعد از آمپول زدن کمی خون بیاید و به وسیله پنبه خشک پاک شود ولی آب کشیدن آن جا را فراموش کند نماز با این حالت چه حکمی دارد؟ صحیح است.

۳۳. آیا محل خون که کاملاً پاک شده و هیچ علامت و رنگ خون باقی نمانده، پاک است؟ نجس است.

۳۴. بیماران پوستی که پوست دست یا پای آنها می‌ریزد آیا خود پوست جدا شده نجس است؟ موضعی که پوست از آنجا جدا شده چه حکمی دارد؟ پاک است.

۳۵. آیا نجس بودن دست یا پای مصنوعی باعث بطلان نماز می‌شود؟ باعث بطلان نیست.

۳۶. بیماری که به گونه‌ای روی تخت بستری شده که امکان روکردن به سمت قبله را ندارد، آیا می‌تواند نمازش را در همان حال یعنی در خلاف جهت قبله بخواند؟ می‌تواند.

۳۷. بیدار کردن افراد کم‌توان ذهنی بالغ، برای نماز صبح توسط والدین و مربیان لازم است یا نه؟ لازم نیست.

۳۸. آیا خواندن نماز بر فرد کم‌توان ذهنی که به بلوغ شرعی رسیده واجب است؟ بلی واجب است مگر کند ذهنی او به حدی برسد که نفهمد نماز چیست.

۳۹. تا چه حد از بیماری‌ها و اختلالات روحی و روانی باعث ساقط شدن تکلیف نماز و روزه می‌شود؟ تشخیص آن به

۲۳. اگر فرد کم‌توان ذهنی از روی کم‌تحملی در ملا عام روزه‌اش را بخورد تعزیر می‌شود؟ خیر.

۲۴. آیا کسی که مرتب غش می‌کند و تشنج دارد روزه بر او واجب است؟ اگر روزه برای او ضرر ندارد باید روزه بگیرد و با غش کردن در روز باطل نمی‌شود.

۲۵. آیا گرفتن روزه برای افراد هموفیلی و انسولینی واجب است؟ معیار، توانایی و نبودن ضرر و حرج است.

۲۶. معلولینی که از لحاظ جسمی ضعیف هستند و از نظر اقتصادی و تغذیه مشکل دارند حکم روزه برای آنان چگونه است؟

اگر نمی‌توانند یا برای آنها حرج و مشقت شدید دارد یا خوف ضرر است واجب نیست.

۲۷. آیا لازم است بعد از فوت افراد معلول روزه‌های قضا شده آنان به جا آورده شود؟ اگر وصیت کند لازم است، وگرنه لازم نیست.

۲۸. مریضی که سخته کرده و مدتی بستری بوده و فاقد حس و حرکت و شعور است آیا نماز از او ساقط است یا خیر؟ و بعد از او ورثه باید نمازهای او را قضا کنند یا ضرورتی ندارد؟

عهده چه کسی است؟

اگر بیماری به حدی باشد که هوشیاری و یا عقل او زایل شود، تکلیف به نماز و روزه ساقط است. البته روزه در صورتی که ترس ضرر نیز باشد ساقط می‌شود.

۴۰. آیا می‌توان برای افرادی که دچار معلولیت شدید هستند به جای غسل از تیمم به طور مکرر استفاده کرد؟ مادامی که غسل برای او سختی شدید دارد می‌تواند به تیمم اکتفا کند.

۴۱. به دلیل دشواری غسل برای معلولان، برخی از آنان که دچار احتلام‌های شبانه می‌شوند و غسل بر آنها واجب می‌شود آن را مخفی کرده و از تیمم بدل از غسل استفاده می‌نمایند. حکم شرعی این مسئله چگونه است؟ اگر نتواند از کسی کمک بگیرد، کافی است و گرنه نماز باطل است.

۴۲. اگر کسی یک دست دارد و می‌خواهد تیمم کند با یک دست چگونه به پیشانی بکشد، عرضی یا طولی، چون با یک دست تمام پیشانی را نمی‌توان دست کشید و برای به پشت دست کشیدن چه باید بکند؟

عرضی بکشد و دوبار و پشت دست را بر زمین بکشد ولی اگر دست دیگر از مچ قطع است بالاتر از آن را به جای کف دست قرار دهد.

۴۳. کسانی که از گردن به پایین قطع نخاع هستند و قدرت انجام وضو و تیمم و گرفتن نایب را ندارند، تکالیفشان برای نماز چیست؟ نماز ساقط است و به احتیاط واجب در وقت تمکن قضا کنند.

۴۴. نابینا به دلیل ندیدن بدون تعمد و بدون آگاهی در برخی مواقع، قرآن یا اسماء مقدس را لمس و مس می‌کند؛ اگر این لمس از روی خطا باشد آیا مرتکب گناه شده؟ و آیا باید کفاره یارَد ظلم یا تکلیف دیگری بر ذمه و عهده این شخص است؟ گناه نیست.

۴۵. افراد دارای قطع نخاع که قوه ماسکه ندارند یا ضعیف است و دائم از آنان بول و غائط بیرون می‌آید و از کیسه (کاندوم و سُنْد) استفاده می‌کنند، تکلیف آنان به هنگام قرائت قرآن و لمس قرآن و اسماء جلاله و معصومین (ع) چیست؟

با یک وضو می‌توانند نماز بخوانند و همه آن اعمال را انجام دهند تا وقتی که با حدث دیگری غیر از آن چه محل ابتلا

است، وضو باطل شود مانند خواب.

۴۶. آیا برای معلول قطع نخاعی که قدرت ماسکه ندارد، حمل قرآن مجاز است؟ بدون لمس خط اشکال ندارد.

۴۷. ناشنوایان که با زبان اشاره (حرکات دست و سر) به تفهیم و تفهم مطالب قرآنی می‌پردازند آیا باید وضو و طهارت داشته باشند؟ لازم نیست.

۴۸. آیا بر نابینایان لازم است قبل از دست گذاشتن بر نوشته‌ای مطمئن شوند اسامی مقدسه یا متن قرآن نیست؟ آیا لازم است تحقیق کنند؟ در مورد قرآن لازم است و در مورد نام خداوند احتیاطاً لازم است و در نام معصومین (ع) بهتر است و واجب نیست.

۴۹. آیا با نام امام علی (ع) و دیگر معصومین (ع) یا آیات قرآنی می‌توان شکل پرنده یا شکل شیر رسم کرد؟ از قدیم نوعی نقاشی (سبک نقاشی طبیعت‌گرا) متداول بوده که مرغ حق یا شیر شجاع به عنوان نماد و سمبل حضرت علی (ع) را با آیات قرآنی یا احادیث ترسیم می‌کردند. حکم کشیدن نقاشی، خرید و فروش و نگهداری اینگونه سازه‌ها و تابلو چیست؟ اشکال ندارد.

۵۰. آیا مس ترجمه قرآن مثل ترجمه فارسی قرآن یا ترجمه انگلیسی، وضو داشتن واجب است؟ لازم نیست مگر نام خداوند بنا بر احتیاط واجب.

۵۱. برای لمس و مس متن نهج البلاغه و صحیفه سجادیه، وضو لازم است؟ [لمس] در غیر نام خداوند اشکال ندارد.

۵۲. با پیشرفت‌های پزشکی هم اکنون قرنیه چشم و حلزون گوش برای نابینایان و ناشنوایان پیوند زده و بینایی و شنوایی آنها را برمی‌گردانند. برای این عمل از قرنیه چشم و حلزون گوش فردی که تازه فوت کرده استفاده می‌نمایند، حکم این مسئله چیست؟

قطع عضو میت مسلمان در چنین موردی جایز نیست ولی اگر خود او وصیت کرده باشد دیه لازم نیست اما از غیر مسلمان اشکال ندارد.